

Van: DIE

Datum: 17 december 1975

Aan: T via DGES en S

Onderwerp: Kamerbehandeling Lomé Conventie

NIET VERZONDEN

Naar aanleiding van de critische nota die de heer van der Hek heeft opgesteld ter voorbereiding van de PVDA-inbreng in het aanstaande kamerdebat over de Conventie van Lomé wordt in het onderstaande aangegeven hoe op het betoog van de heer van der Hek kan worden gereageerd.

1. Geen verschil van mening bestaat met de heer van der Hek over de hoofddoelstelling van het EEG beleid t.a.v. de gehele derde wereld: de bevordering van de sociaal-economische ontwikkeling van ontwikkelingslanden, waarbij instrumenten ontwikkeld, verbeterd, en uitgebreid worden met een toepassing vooral t.b.v. mensen en landen waar de behoefte en de nood het grootst is.
Men kan het er ook over eens zijn dat de overeenkomst van Lomé niet uitsluitend de categorie armste ontwikkelingslanden omvat, ook al blijft belangrijk dat 17 van de 25 door de VN als "minst ontwikkeld" aangemerkte ontwikkelingslanden tot de ACS-Staten behoren.

De Conventie van Lomé is dus niet het resultaat van een rigoreuze selectie op basis van uitsluitend het armoede - criterium.

Waarvan is de Conventie van Lomé dan wel de vrucht? Zij is een fase in de ontwikkeling van de externe betrekkingen van de Europese Gemeenschap, een onvermijdelijk uitvloeisel van een ontwikkeling die in 1958 bij de totstandkoming van het EEG Verdrag op uitdrukkelijke Franse eis in gang is gezet. Het associatiebeleid werd in 1958 met name door de Nederlandse regering niet van harte aanvaard, juist vanwege de neo-coloniale trekken van het aanvankelijk associatieregim. Men kan de medeverantwoordelijkheid voor dit beleid echter niet ontlopen, door zich thans te beroepen op de moeilijkheden die van Nederlandse zijde bij de aanvaarding van dit beleid zijn gemaakt. De medeverantwoordelijkheid van Nederland met dit beleid is tot driemaal toe in de Tweede Kamer uitdrukkelijk bevestigd. Tweemaal bij gelegenheid van de goedkeuring van de beide conventies van Yaounde. Belangrijker is nog dat de Kamer bij de goedkeuring van het toetredingsverdrag de consequenties van de uitbreiding van de Gemeenschap voor de toekomstige preferentiële betrekkingen met een groot aantal ontwikkelingslanden duidelijk onder ogen heeft gezien en aanvaard. Lomé is niet uit de lucht komen vallen! Het preferentiële karakter van de EEG behandeling t.g.v. deze landen thans ten principale aanvechten komt als mosterd na de maaltijd. Men kan niet essentiële gegevens, onder meer verankerd in het Toetredingsverdrag thans trachten terug te draaien.

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

-2-

Het zou volstrekt onhaalbaar zijn geweest als een poging was ondernomen de speciale banden, om redenen van het inacht nemen van uitsluitend objectieve criteria, te beëindigen. De expliciete uitspraken terzake op de Topconferentie te Parijs van 1972 zijn er een bevestiging van hoezeer op dit punt vitale verworvenheden in de ogen van een aantal Lid-Staten in het geding zijn. Wie meent hieraan voorbij te kunnen gaan plaatst zich buiten de politieke werkelijkheid. Voor de Nederlandse regering is volstrekt geen alternatief voorhanden geweest voor het constructief medewerken aan de onderhandelingen met de ACS-landen.

De objectieve criteria voor de internationale ontwikkelingssamenwerking die duidelijk zijn vastgelegd in belangrijke internationale documenten in het kader van de VN en de UNCTAD dwingen ons, zowel in als buiten het kader van de Conventie van Lomé, ontwikkelingsactiviteiten te ontplooiën die hiermede zoveel mogelijk in overeenstemming zijn.

Het misverstand moet worden bestreden dat uitspraken in VN verband de objectieve maatstaven als alleenzaligmakend hebben verklaard, en dat nimmer begrip zou zijn getoond voor preferentiële samenwerkingsverbanden tussen rijke en arme landen. Nog in de meest recente gezaghebbende uitspraken van de VN, nl. in resolutie 176 vande 7e S.A.V.V.N. inzake de totstandbrenging van een nieuwe internationale economische orde (N.I.E.O.) is juist expliciet erkend dat ook de belangen van landen die preferentiële regelingen genieten een plaats in de mondiale ordening kunnen hebben. Deze en andere resoluties vande 7e S.A.V.V.N. vormen naar de opvatting vande regering een essentiële basis voor het verdere beleid van Nederland bij de concrete uitwerking van een N.I.E.O.

In laatste instantie moet ook nog worden gewezen op de positieve waardering die de totstandkoming van de Conventie van Lomé heeft verkregen in de internationale Gemeenschap, ook buiten de kringen van ACS-Staten. Juist ook belangrijke bevolkingsrijke en arme landen in Z.O. Azië hebben o.m. tijdens de Gemenebest Conferentie in april jl. in Kingston de overeenkomst van Lomé als een gunstige ontwikkeling aangemerkt en niet louter als een fait accompli.

Ook in de hoofdkwartieren van de Wereldbank en UNDP is de overeenkomst bepaald al positief beoordeeld.

-3-

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

-3-

Men moet zich dan ook hoeden voor dogmatisme in de beoordeling van deze overeenkomst, door louter te wijzen op VN- of UNCTAD resoluties uit een verder verleden.

Niet onvermeld mag tenslotte blijven dat het Europees Parlement zich unaniem in ondubbelzinnig positieve termen over de totstandkoming van Lomé heeft uitgesproken.

Het standpunt dat de regionale Lomé structuur op dit moment niet verenigbaar zou zijn met een meer rechtvaardige politieke en economische "wereldordening" moet dan ook met kracht worden afgewezen.

2. Vervolgens is er aanleiding in te gaan op de stelling dat Lomé een voorbeeld is van blokvorming die zich onttrekt aan iedere internationale norm, samenwerkingsvorm en besluitvorming.

De stelling wordt hier verdedigd dat iedere preferentiële vorm van ontwikkelingssamenwerking buiten de mondiale besluitvormingskaders om per definitie verwerpelijk is. Mijn opvatting daartegenover is dat wij nuchter moeten vaststellen dat, als de EEG geen regionale ontwikkelings-samenwerking met de ACS-landen overeenkomt, daarvoor in de plaats in mondiaal verband, althans voor wat betreft de EEG, op korte termijn zeker geen vergelijkbaar en gelijkwaardig alternatief tot stand zou kunnen komen. De internationale overlegkaders zijn nog niet van dien aard dat daaruit gemakkelijk effectieve en concrete afspraken kunnen voortvloeien. Dit hangt samen met de structuur van de VN, maar natuurlijk evenzeer met het feit dat voor vergaande mondiale actie de politieke wil bij de deelnemende landen veelal ver te zoeken is. De ideale situatie, effectieve mondiale besluitvorming, is er nog niet. Als intussen zinvolle stappen voorwaarts kunnen worden gezet in regionaal verband, moet men de kansen daartoe ten volle benutten. Het alternatief i.c. is dat 46 ontwikkelingslanden in hun verdere ontwikkelingsmogelijkheden worden belemmerd. Men neemt een zware verantwoordelijkheid op zich door bij gebrek aan beter het goede te laten.

Lomé is dus niet de vrucht van mondiale besluitvorming. In Lomé vindt men wel internationaal aanvaarde normen en doelstellingen terug. Ik wijs hierbij op het element van evenwicht en simetrie in de onderlinge afhankelijkheid, op de geest van partnership, de bevordering van de self-reliance ~~en~~ een bevoordeling van de allerarmsten en het open karakter van de overeenkomst. Voorts worden de instrumenten van de overeenkomst gericht op de economische en sociale ontplooiing van de betrokken ontwikkelingslanden.

-4-

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

-4-

Gegeven de onmogelijkheid om op betrekkelijk korte termijn soortgelijke regelingen op wereldwijde schaal tot stand te brengen, meen ik dat binnen deze beperking de overeenkomst zeer goede kansen biedt om internationaal aanvaarde normen en doelstellingen in de praktijk te concretiseren.

Ik zou tenslotte willen herhalen, hetgeen reeds is betoogd in de nota n.a.v. het verslag, nl. dat de Lomé Conventie eerder nog het effect heeft de besluitvorming in de bestaande multilaterale kaders te stimuleren, aangezien men zich met recht kan afvragen of de Gemeenschap over de opportuniteit van mondiale stabilisatie mechanismen - door de EEG voorgesteld tijdens de 7e SA.V.V.N. - wel ooit tot overeenstemming had kunnen komen als de gedachten daaromtrent door de overeenkomst met de ACS-Staten niet sterk in die richting waren gestimuleerd.

3. Tenslotte moet nog iets gezegd worden over de inspanningen van de Nederlandse regering om het discriminatoire karakter van de overeenkomst zoveel mogelijk te verzachten, en de inspanningen in dit verband om te komen tot een meer evenwichtig en meer open EEG ontwikkelingsbeleid t.o.v. alle ontwikkelingslanden.

Ik kan hierover betrekkelijk kort zijn. In het verleden zijn hierover van de kant van de regering reeds bij herhaling mededelingen gedaan. Als welhaast één Lid-Staat zich met kracht heeft ingespannen om te trachten het EEG beleid omte buigen in de richting van minder discriminatoire en meer mondiaal gericht ontwikkelingsbeleid, dan is het steeds Nederland geweest, en deze Nederlandse regering wel in het bijzonder voor wat de periode van de Lomé onderhandelingen betreft. Zulks in twijfel trekken wordt door de Regering betreurd. Een gereede verklaring voor deze twijfel is niet gegeven.

De discriminatie van het vroegere Yaoende regiem kon in menig opzicht worden verzacht. Het meest in het oog springende resultaat op dit vlak is de afschaffing van de contra-preferenties. Het discriminatoire karakter van het handelsregiem is daardoor belangrijk verminderd en tegelijk is bevorderd dat de V.S. de toepassing van hun Algemeen Preferentieel Stelsel uitbreiden.

Voor andere - niet-participerende - ontwikkelingslanden is bereikt dat de meestbegunstigingsregel niet op hen van toepassing is. Ook op het terrein van de origineregels zijn voordelen ingebouwd voor niet-participerende ontwikkelingslanden.

-5-

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

-5-

Ook is de omvang van het hulpbedrag aanzienlijk lager dan de ACS-Staten hadden gewenst. Voor Nederland heeft daarbij de overweging gegolden dat zoveel mogelijk financiële ruimte moest worden gemaakt voor communautaire acties t.g.v. niet-ACS-Staten. Het APS is de laatste jaren /substantieel verbeterd en de marge van de (potentiële) ACS preferentie op de EEG markt is navenant verminderd. In de onderhandelingsperiode kon ook worden bereikt dat de EEG deelnam aan de internationale acties t.b.v. de meest getroffen ontwikkelingslanden.

Het zou een ernstige vergissing zijn te menen dat bovenstaande resultaten - hoezeer men ook méér kan verlangen - zonder voortdurende strijd konden worden verworven. Het gevecht daarvoor is vaak hard geweest. Nederland stond daarbij in de voorst gelederen.

mf